

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУ-
ВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра овочівництва і закритого ґрунту

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультет
“18” червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СЕЛЕКЦІЯ І НАСПИЦТВО ОВОЧЕВИХ, ПЛОДОВИХ І ЯГІДНИХ КУЛЬТУР

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н 1 Агрономія

Освітня програма Селекція і генетика сільськогосподарських культур

Факультет Агробіологічний

Розробники: професор, доктор с.-г. наук, ст. наук. співроб. В. М. Меженський;
доктор с.-г. наук, професор кафедри овочівництва і закритого ґрунту О. В. Хареба

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. Вибіркова дисципліна ВК 2.2 з циклу спеціальної (фахової) підготовки. Вона має унікальну структуру викладання, оскільки її матеріал охоплюється фахівцями двох кафедр. Частина, що стосується селекції і насінництва овочевих культур, викладається Кафедрою овочівництва і закритого ґрунту, а питання селекції та розсадництва плодкових культур – Кафедрою садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка в окремому електронному навчальному курсі (ЕНК).

У рамках дисципліни студенти ознайомлюють з історією та сучасними методами селекції, питаннями організації селекційного процесу та сортовипробування овочевих і плодкових культур, а також їхні специфічні особливості, включаючи питання насінництва та розсадництва.

СЕЛЕКЦІЯ І НАСІННИЦТВО ОВОЧЕВИХ, ПЛОДОВИХ І ЯГІДНИХ КУЛЬТУР

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	Н1 Агроніомія	
Освітня програма	Селекція і генетика сільськогосподарських культур	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	20 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	110 год.	20
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування глибоких знань з теоретичних основ селекції, насінництва та розсадництва. Особлива увага приділяється практичному застосуванню здобутих знань, що реалізується шляхом формування вмінь і навичок, а також засвоєння методики та техніки селекційного процесу. Дисципліна охоплює насінне розмноження овочевих культур та вегетативне розмноження плодкових культур, надаючи студентам комплексне розуміння цих процесів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальна компетентність (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК7. Здатність самостійно організувати та проводити наукові дослідження з використанням загальноприйнятих методів і стандартів ґрунтових і рослинних зразків.

СК9. Здатність моделювати, створювати, оцінювати та впроваджувати нові сорти і гібриди рослин з урахуванням потреб виробництва

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії.

ПРН 3. Розробляти і реалізовувати економічно значущі виробничі і дослідницькі проекти в сфері агрономії з урахуванням наявних ресурсів та обмежень, технічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

ПРН 5. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження в сфері агрономії, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН 7. Розробляти та реалізовувати проекти екологічно безпечних прийомів і технологій виробництва високоякісної продукції рослинництва з урахуванням особливостей агроландшафтів та економічної ефективності.

ПРН 12. Добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов.

ПРН 14. Реалізовувати селекційні стратегії зі створення нових сортів і гібридів та здійснювати оцінку їх генетичного потенціалу.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

«Селекція і насінництво овочевих культур»

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Селекція і насінництво овочевих культур												
Тема 1. Історія становлення сучасної селекції, сучасні селекційні програми	10	4				6	2				2	
Тема 2. Особливості селекції пасльонових	26	4	5			17	4				4	
Тема 3. Особливості селекції гарбузових	24	2	5			17	4				4	

культур												
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	60	10	10			40	10	4				10
Модуль 2. Селекція і розсадництво плодкових культур												
Тема 1. Селекція як наука. Історія становлення селекції плодкових культур в Україні	7	2				5	2					2
Тема 2. Селекція на ознаки, що зумовлені олігогенами та полігенами	17	2				15	4	2				2
Тема 3. Біологічні та фізіологічні основи розмноження плодкових культур	36	2	4			30	4	2				2
Тема 4. Особливості селекції зерняткових і кісточкових культур	18	2	6			10	2					2
Тема 5. Особливості селекції ягідних і горіхових культур	12	2				10	2					2
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	60	10	10			70	18	4				10
<i>Усього годин</i>	150	20	20			110	28	8				20

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	«Селекція і насінництво овочевих культур»	
1	Теоретичні основи селекції овочевих	2
2	Селекція пасльонових культур	4
3	Селекція гарбузових культур	4
	«Селекція і розсадництво плодкових культур»	
1	Селекція як наука. Історія становлення селекції плодкових культур в Україні	2
2	Селекція на ознаки, що зумовлені олігогенами та полігенами	2
3	Особливості селекції зерняткових і кісточкових культур	2
4	Особливості селекції ягідних і горіхових культур	2
5	Біологічні та фізіологічні основи розмноження плодкових культур	2

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
	«Селекція і насінництво овочевих культур»	
1	Селекція пасльонових культур	5
2	Особливості селекції гарбузових культур	5
	«Селекція і розсадництво плодкових культур»	
1	Добір батьківських пар для схрещування	2
2	Техніка ізолювання та кастрації квіток; запилення в саду	2

3	Стратифікація насіння	2
4	Структура плодового розсадника	2
5	Вегетативне розмноження плодових рослин	2

5. Теми самостійних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	«Селекція і насінництво овочевих культур»	
1	Написання есе на тему: «Створення нового гібриду обраної овочевої культури»	20
2	Виконання тесту у вигляді питань з фотографіями	20
	«Селекція і розсадництво плодових культур»	
1	Наведіть приклади віддаленої гібридизації плодових культур (не менше п'яти)	20

6. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- співбесіда
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні);
- самостійна робота (виконання завдань);
- метод навчання через дослідження;
- кейс-метод.

8. Оцінювання результатів навчання:

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводять у національну оцінку згідно з т чинного «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Селекція і насінництво овочевих культур		
Практична робота 1.	ПРН 1, 3, 5, 7, 12, 14. Засвоїти методи створення сортів основних груп овочевих культур та їхнє розмноження	20
Практична робота 2.		20
Самостійна робота 1		20
Самостійна робота 2		20
Модульна контрольна робота 1		20

Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Селекція і розсадництво плодкових культур		
Практична робота 1	ПРН 1, 3, 5, 7, 12, 14. Засвоїти методи створення нових сортів зерняткових, кісточкових, ягідних і горіхових культур та їхнє розмноження	10
Практична робота 2		10
Практична робота 3		10
Практична робота 4		10
Практична робота 5		10
Самостійна робота 1		20
Модульна контрольна робота 2		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M_1+M_2)/2 * 7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо де-длайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу згідно стандартів ДСТУ 8302-2015 або АРА-6 чи АРА-7
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

Електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5580>

Жук О.Я., Федосій І.О. Селекція овочевих культур. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2013. 360 с.

Кравченко В.А., Сич З.Д., Корнієнко С.І., Горова Т.К., Жук О.Я., Кондратенко С.І. Селекція овочевих рослин: теорія і практика. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2013. 364 с.

Куян В. Г., Положенець В. М., Пелехатий В. М. Селекція плодкових культур.

Навчальний посібник. Житомир: ЖНАУ, 2013. 90 с.

Меженський В. М., Меженська Л. О., Якубенко Б. Є. Нетрадиційні ягідні культури: рекомендації з селекції та розмноження. Київ: Компрінт, 2014. 119, [12] с.

Меженський В. М., Меженська Л. О., Мельничук М. Д., Якубенко Б. Є. Нетрадиційні плодові культури (рекомендації з селекції та вирощування садивного матеріалу). Київ: Фітосоціоцентр, 2012. 80 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

Genetics, genomics and breeding of stone fruits / C. Kole, A.G. Abbott (eds.). Boca Raton; London; New York: CRC Press. 2013.

Temperate fruit crop breeding: Germplasm to genomics / J.F. Hancock (ed.). New York [et al.]: Springer Science +Business Media, 2008.

Wild Crop Relatives: Genomic and Breeding Resources: Temperate Fruits / ed. C. Kohle. Berlin: Springer. 2016.

Державний реєстр сортів рослин придатних до поширення в Україні. 2026.
URL: <https://me.gov.ua/view/16578269-2d32-4855-8c70-cd3d084a4a8c>

Пошукові системи наукової інформації: <https://nubip.edu.ua/node/89390>